

مطبعه و محل اداره :

جفال اوغلنده امنيت  
صندوغی جوارنده  
شنگول يقوشنده  
۲۲ نومرو

# مشتاقنامه صراط مستقیم

اظهار :

مسلکمزہ موافق آثار  
جدیدہ مع الممنونہ  
قبول اولنور

درج ایلمهین آثار اعاده اولتماز

دیر ، فلسفه ، علوم ، حقوق ، ادبیات ، تاریخ ، سیاست ، و بالخاصہ احوال و شئون اسلامیدہ بحث ایردولہفہدہ بر نشر اولنور .

آبونه بدلی

صاحب و مؤسسہ لری :

در سعادتدہ نسخہ سی ۵۰ پارہ در

ابوالعلا زین العابدین - ح . اشرف ادیب

تاریخ تأسیسی

قیرلہدن مقوا بورو ایله کوندریلیرسه سنوی

۲۰ غروش فضلہ آلنیر

۱۰ تموز ۳۲۴

| سنہ لکی             | التی آیلانی | غروش |
|---------------------|-------------|------|
| ممالک عثمانیہ ایچون | ۶۵          | ۳۵   |
| روسیہ               | ۶۵          | ۳۰   |
| سائر ممالک اجنبیہ   | ۱۷          | ۹    |

آلتنجی جلد

۲۷ ربیع الآخر پنجشنبہ ۱۴ نیسان ۳۲۶

عدد : ۱۳۸

۲۹. — اسکندرنامه در. اساطیر اولین دن باختر. یدنجی جلد  
ایمیش تاریخ خط معلوم دکلدر .  
۳۰. — عاشق پاشا تاریخیدر طقوز یوز سکز تاریخ هجریده  
تألیف ایدلمش طقوز یوز طقسان یدیده غایت کوزل ثلث یازی ایله  
یارلمشدر تاریخ مذکورک اهمیت وقدمنه مبنی سفارت سینه کچن سنه  
فطوغرافی حیقارتمش واستانبولک انجمن تاریخ عثمانی هیئته ارسال  
ایلمش ایدی زیر درجه محبت وحسن خط جهتیله دیگر کتبخانه لرده اولمدینی  
واستانبولدهده بولونمدینی جهتله تاریخچه پک مهم بر نسخه در .  
۳۱. — قیافتنامه علم الکف والاشکال والاقالیبدن بحث ایدر  
کفک برچوق اشکانی حاویدراسکی تعلیق یازیلی تاریخی معلوم دکلدر .  
۳۲. — بوده مولد شریف ایدی بوده اسکی یازیلی اخرنده کی بیتدن  
اکلاشیلان بروسده یازلمشدر :

هم سکزیوز اون ایکیده تاریخ  
بروسده اولدی تمام بو ای انخی  
دیگر :

انبوکانی شهد کیم شیرین کلدی  
بیک وسیلة النجات اولدی آدی  
بونسخه مبارکه بتون صفات سبحانیه بی جامدر . طقسان طقوز  
صفات الهیه بی نظم ایتدکن صکره :  
قدرتن اظهار ایدوب هم اول جلیل  
برلکینه بونلاری قیلدی دلیل  
باری نه حاجت قیلاوزسوزی چوق  
بردرراول آندن آرتق تکرری یوق  
دیهرک فصل اولی اتمام ایدر .

۳۳. — حکمت اخلاقی نقل ایدر و آیات و احادیث شریفه ایله  
استدلال ایدوب حسن اخلاقه دأر دلیلربیان ایدر .

### ایکنجی خطا

طنین غزته سنک تستر نسوانه دأر کچن صالی کونکی باش مقاله سنی  
اوقورکن پک آجی ، پک المناک بر خنچر تأثرک قلبمه صاپلانیدیغی  
حسن ایتدم .  
بلا اختیار « ایشته بو طنینک ایکنجی خطاسی ! » سوزلری  
لسامدن دوکولیویردی .

بولسیدیغی محیط ایچنده فدائی مشروطیت اوله رق طانییدیغی  
اخواندن کیمی کورد مسه عینی حال تألمده بولدم .  
عبدالحمید ، ارباب انقلابی عوام مسلمینه قارشی دینسزلکله شهریر  
ایدیور ، قانون اساسینک اعاده واعطاسنی عینله دینسزلکک احیاسی  
صورتیه تقیر ایدیوردی . درت طرفه — ییلان ، عقرب سورولری  
کی — سرپدیکی جاسوسلری ، خفیهلری واسطه سیله « قانون

جنایتی ایشله مش . کندیسنی انک الیم بر فلاکتیه دوشورمش اولور . زیرا  
بواساسی غائب ایتکله فردای حسابه استناد کاهی اوله جق الکیوک  
رکنی غائب ایتمش اولیور . جناب حق « ونزعنا من کل امة شهیداً فقلنا  
هاتوا برهانکم فعلموا ان الحق الله وذل عنهم ما کانوا یفترون . »

ایشته مسلمانلرده قواعد اعتقاد بونلدر . بو اساسلر ایشه صوک  
عصرلرده ظهور ایدن حکمای عالمک « برهان ایله تأید ایتدین هر قاعده  
کوشه نسیانه آتیلمه یه محکوم بر ادعای واهیدر . طرزنده کی دستورک  
عینیدر . حقیقت اسلامی بیان بر مسلمان کندیسنی باطله قایلیمقدن ،  
دامن ضلاله صاریمقدن منع ایدن « ولاتقف مالیس لک به علم ان السمع  
والبصر والفؤاد کل اولئک کان عنه مسئولاً . » ندای حقنی صمیم وجداننده  
طویدقدن صوکره نصل اولورده عقیده سنه فساد کیره بیلیر ؟ ضلالی  
قبول ایدن ، ضلاله باغلوب قالان ، مادام الحیة تصدیق خرافاته وقف  
نفس ایله یین غافلرک تصویر حائنده کی « ولقد ذرأنا لجهنم کثیراً من الجن  
والانس لهم قلوب لایفقهون بها ولهم اعین لایبصرون بها ولهم آذان  
لایسمعن بها اولئک کالانعام بل هم اضل اولئک هم الغافلون . » آیت  
کریمه سنک مأل مدهشی صفحه قلبه انتقاش ایدن بر مسلمان ایچون  
هوساتنه رام اولوق ، ضلالنده پویان اولانلرک آرقه سنه دوشمنک نصل  
ممکن اوله بیلیر ؟ سویله ییکز .

### محمد عاکف

### واتیقان کتبخانه سنده آثار اسلامییه

کچنده ارسال ایتدیکم مکتوبده برنومردن اون التیه قدر  
کتابلرک فهرستی بیان ایدلمه سی فهرست یاپیلان اوراق ضایع ایدلمش  
اولدیفندن دولای ایدی . شمدی ، بولونمدینی جهتله مندرجاتی بیان  
وعرض معذرت ایدرم . بردن اون التیه قدر اولان کتابلر غایت ظریف  
جلدی متعدد حائلدن عبارت اولوب یالکز بر والتی نومرولی کتابلر  
زبور داؤد علیه السلام در تاریخ خط نامعلوم واون النجیه ده انوار العاشقین  
۹۷۴ تاریخنده یازلمشدر .

شوراسنی ده علاوه ایدیم که بونلرده رومایه تشریف ایدن موزه  
مدیری خلیل ادهم پک افندی ایله کتبخانه نک یالکز آثار مطبوعه  
قسمنی مساعده مخصوصه ایله کزدیکم زده لاقول بشیوز بیک جلد  
کتابلری حاوی صالونلر حقیقه انسانه حیرت ودهشت القا ایدیوردی .  
جلد لک نفاسی ، نظافت وانتظامی مدیر مومی الیه که ده تقدیر و تحسینی  
جلب ایدیوردی .

ذره قدر توز ، اوراق برانتظام سزلق یوق . هر دولت صوک سنه  
تألیف ایدیلان مهم اثرلردن بر نسخه سنی هدیه ایتمش ، بوبابده روسیه  
اختلالندن صکره طبع ایدیلان روس آثاری بر قسم مهم تشکیل  
ایدیوردی .

### هاشم ولی

طلبة دين، صار يقربك اشنع الفاظ ايله سو كولايدىكنى كورونجه عبدالحميدك اوداغلر دايانماز مظالم واعتسافاتي، كتب مقدسه دينيه مزي كال حقارتله كاخسانلرده جابر جابر ياقديني، هله اوچيوز طقوزده كنديلرينى مدرسلرندن سله ايله، قرباجله، تكمه ايله چيقاروب يار واغياره قارشى ايتيه قاقه فوج فوج واپورلره اركاب ايتديكي او قارا كونلري، او اسلاميك استانبول اوزرنده كريبه ناك تاثر اولديني هنگاه ماتم نموني بيله اونوتديلر، بونك مرتب بر ملعت استبداد اولديغي نره دن بيله جكلردى كه طنين بيله بوكا عقل ايرديره ميور، اوچيوز ميلون اهل ايمانك روحى، حياتى، بوتون وارلغى اولان جناب قرآن حكيمك بر فرمان انسانيتى، بر امر مهم مدنيتى، بر فريضه ناموسنى، بر وجيه عصمتى بر شكل استخفاف واستهزا ايله تشهير ايدن ايكي بيلديز جاريه سنى مدافعه يه قالقيشدى. خطا ايتدى. چونكه بو ناحق مدافعه غليانده اولان افكار عموميه اسلاميه يه قارشى عادتاً بر اعلان حرب ايدى.

ايشته صالحى كونكى مقاله ده ايكنجى بر خطا اوليور. اهل ايماني دلخون ايديور. ايشته كتب فتاوى ميدانده: «حضرت قرآن كريمك ولو بر جوهر حرفه رعايتسزلك ايدن امير المؤمنينه اطاعت جائزيدر؟» استفتاسنه بوله جغمز جواب فتوى: «قرآن كريمك بر حرفه عدم رعايت هيسنه اطاعتسزلكدر. مخلوقه اطاعت ايچين خاقه عصيان حرامدر. بناء عليه اويله بر عاصي امير المؤمنينه اطاعت، قطعياً جائز دكلدر. يا قرآن حكيمه رعايت، يا امارتدن فراغت...» شريعت، بو مثللو امرايى جباريه ايله وصف ايدر. (امير مشروع ومطاع) ايله دكل.

اتحاد واعتصام جمعيتى سنه لرجه وطنك حدودى خارجنده تجيع محروميتلر، اليم سفالتلر ايچنده ايتديكي فرياد جناب قرآن كريمك امر جليل مشورته مستند ايدى. دعواسنك حجت مشروعتى بو آيت مقدسه ايدى: يوقسه مونتسكيونك (روح القوانين) ي. ژان ژاق روسونك (مقاولة اجتماعيه سى) دكلدى.

بزه انلرك دعوالرى ديكتيدرن، قلمريزى صيرلاتان، وجدانلريزى قاناتان، روحلريزى اغلاتان ايشته بو آيت جليله شورى ايدى. انور، نيازى بلكر حمد اولسون صاغدرلر، سويلاسينلر: قوماندانلغى درعهده ايلديكلى او دهشتلى جوش انقلابه كنديلرينى طانتديران صاريقيلر دكللى؟ عبدالحميدك قرآن كريمى آياقلا آلتنه آلدیغي، خلعتك بيك كره فرض عين اولديغي، اسلاميتده مشورتسز هيچ بر حكومتك مشروع اولميه جغنى، آغزلرندن آلورلر بوسكورهرك سويلدين، عسكرى طابور، طابور، اهالى يي فوج فوج اتحاد وترقى جمعيتلرينه كوتوروب يمين ايتديرن، شبايد عبدالحميد رد مطلب ايدرسه بلا تردد عموماً استانبوله كيدوب خلع واسقاط ايتك دينا فرض اهم واقدم اولديغنى اعلان ايدن صاريقيلر دكلدى؟ انقلابى وجوده كتيرن حضرت قرآن ايدى. يوقسه او اهالى يه، او عسكركه اوكونه قدردينسز ظن ايلديكلى او وطن

اساسى يي ايستيانلر اوروياده باشلرينه سئلدر شاپقه كچيرمش، اسلاميتدن قطعاً متبرى بر سورى دينسزلردر. مقصد اقصا الرى تسترى قالديرمق، قاريلريله قول قوله ويروب اجنبيلر كى كزمكدر! «تلقيناتيله زواللى مسلماللى حق مشروعلرندن تنفير ايديوردي. عبدالحميد، خلقك جهانندن زياده علم دين وشريعتك سكونندن استفاده ايديوردي.

وقتا كه، اوروپا مدنيتك، قونترول ناميله، دست استيلاسنه تسام ايلديكي «ولايات ثلاثه؟! دن» ايكنجى كريددن، اوچيوز بيك سلاح انقلابك آنسزين كوكسنه چوريلديكنى كوردى، بر خنده استهزا ايله «آلكز! فقط بر قاج كونلك.....! ديدى. عبدالحميد اوتوز سنه بر حيوان سوروى كى اتى ديتديكي قاننى امديكى بو بد بخت ملتك احوال روحيه سنى، ارتجاع ايچين حسيات مقدسه دينيه سنى ازاجق قاناتمه نك كافى اولديغنى بك كوزل بيله ردى.

ملتك نفخه حسياتى اولان مدحت باشا مرحوم كى بر ذاتى بوغوب قانون اساسى يي قانه بولامش بر دساس اويله بر حمله ده ميدان مبارزه دن چكليرى؟

دها فرداى انقلابده ترتيبات شيطنتكارانه باشلادى. سنه لردن برو تخمى ايكلمش اولان فساد، ايلك ثمره لرني درحال كوستردى. قوم قپوده بر دنى، قاريسيله ميخانه يه كيدوب حریت نامنه علناً عشرت ايتدى.

بر قاج رذيل، يولده تصادف ايتديكلى خواجهرلر صاريقلرينه الفاظ غليظه ومستهجنه صاورردى. طوتالم كه، بونلردن برنجيسى مرتب دكل، فقط ايكنجيسنه نه ديبه لم؟ سب و تحقير ايچين اورته ده هيچ بر سبب يوقدى.

بايزيده ترامواى جاده سنده بر ار ككله آرايه بنش ايكي قادينيه جهله عوامدن اون بش يكرمى زوربا هجوم ايديور، چارشافلرينى بيرتيور، كويا ناموس اسلاميتى محافظه ايديوردي! اسلاميت ايسه بو رذالتدن كال نفرتله تبرى و فاعلارينه لعنت خوان اوليوردي.

فقط او قادينلرك تستر ناميله اوزرنده كى چارشافلرى كورن وجدانلى بر اجنبى بيله نهوت، بونلره مشروع و معقول بر تستر ديبه مز، حيرتدن كنديني آلامازدى! قوللر ديرسكلره قدر چيلاق، كوكس ميدانده! ايشته بو عجيب چارشافار عصمت انسانيه يي تا جان نه وندن اورتيور، ادا ب اجتماعيه مزه چيركين، مستكره لككلر سوريوردى. بويله تسترك وجودندن عدى اهورن عد اولونه بيلير.

بوتون اطمئنان قلبيله، بوتون امنيت وجدانله ادعا ايدرم، كه بوده بيلديزدن مرتب ايدى. مقصد: حریت دينيه و مشروطيت قرآنيه مزي خلقه چيركين، ماحى شريعت كوسترمك، زوالليرك دها دون كردنلرندن انسان زنجير اسارتى كندى ئوز اللريله ينه بويونلرينه طاقديرمق ايدى.

منجیلرینی، او ملت مستخلصلرینی قبول ایستدیرمک محال ایدی. جهالت! جهالت! قهر اوله سی جهالت! اسارتی حریت، فلاکتی سعادت، موتی حیاتیرینه کوستیر! انسانک عقل و ادراکنی اودرجه تسمیم ایدرکه، جماد درکه سنه ایندیریر. فلاکت، تپه سنه چو کمدکجه دشمن قلیجی بیننه ایندکجه ممکن دکل اویاناماز. فقط اوندن سوکراده اویانیقلق قاج پاره ایدر؟

جناب قرآن حکیم بیک اوچیوز سنه اولک مشررع برحریت، اک مقبول برحاکمیت، اک علوی براخوت، اک مسعود برملیت، اک بختیار برمدنیت تأسیس ایدر، اک حق پرستانه برمساعات حقوقی لسان جلیل جناب رحمة للعالمیندن «اور! یاعکاشه! ایشته ردایی ده آتدم» دیدیریرکن مونتهسکیونک، میرابونک، روسونک اجدادی تاریخ وحشت وافتراسلرینی مظلوم قانیله یازیوردی. فقط آه... فقط نه فائده! نعم الاجداد! بنس الاجفاد! مقدس دینم دین انسانیت منبع قوانین مدنیت، مأخذ دساتیر حکمت، مفاتیح خزائن سعادتدر.

جميع العلم في القرآن لكن  
تقاصر عنه افهام الرجال

— قاله علی رضی الله عنه —

سوکیلی دینمک نسوانمزه امر ایستدیکی تستراویله اوروپانک برطاقم سفیل، غرضکار، دشمن معالی قلملرک هذیانلری کبی براسارت دکل بر نعمت، بر حیاتدر.

تستر، نسوانک رداء حریتی، نقاب عصمتی، جلباب ناموس وعفتیدر. تستره عدم رعایت استحکار حریت، قبول اسارتدر. چونکه تجاوز اغیاره رضا وموافقت دیمکدر.

انلرک خصوصیت نوعیه لرنده کی رقت فطرتک، نزاکت خلقتک بیاننه حاجت وارمیدر؟

مجامع رجال انلر ایچین لاجرم مواضع تهتمدر زیرا بیکلرجه انسانلرک هربری فطرتده، ادراکده، تربیهده، اخلاقده حسیات بشریهده بر اولاماز. آداب ملیه واجتماعیه فضیلتی حائز انسان کامللرک آز بولونیر. قانون آداب ملیه واجتماعیه عمومیدر. اوقانونه ملتک — ارکک، قادین — هر فردی، بلا استثنا رعایتیه مجبوردر. باقیکنز نسوان غیر مسلمه آجیق اوله رق چیقیرورلر. بزم اولر حقنده هیچده سوزیمز یوق. منسوب اولدقلری مذهبلری مساعده ایدیورده چیقیرورلر. مذهب ایسه — سایه اسلامیتده — تعرضدن مصوندر.

مشهوردعوا وکیللرندن برخرستیان وطنداشمزک لسانندن ایشتیدیکم شو: «سز مسلمانلر، فاملیالریکنزک متستر اولملریله افتخار ایتملیسکنز! سزی بوخصوصده پک بختیار بولیورم. بز ایسه، طوغریسی یا، دائمی براضه طراب وجدان، بر خلعجان درون ایچنده یاشایوروز. قادینلریمک مکلف البسه سیله، مکمل تواتیله سوقاغه چیقملرینه، بوتون انظار عالمی کندیلرینه جذب وجلب ایتملرینه ممکن دکل کوکل راضی اوله میور. هله زوجنک غیویننده اوطنه سنه ارکک مسافر قبول ایتمسی،

زوجک انلری صحبتده بولسی قلبه برخنچر، روحه برصاعقه اولیور. نهوت، سز پک بختیارسکنز! سوزلرینی بورایه قید ایتمدن کجه میه حکم. جمعیت، هرعضوی برانساندن متشکل، بروجود منویدر.

او شخص معنوینک حیاتی، صحت وعافیتی اعضاسنک سکونیهله، اعتدال حرکاتیهله قائمدر. اوسکون کیدنجه، او اعتدال هیجاننه منقلب اولونجه وجود جمعیتده خستدر.

بنه علیه هرکس تابع اولدینی دین وملتک احکام اوامرونواهیسنه اطاعت ورعایتیه مجبوردر.

دورت بش عصر اول نسوان اسلامیه نهولرندن — برلزوم بلکه برمحیوریت نوننده بولونمدقجه — چیقمازلر، چیققلری وقتدهده مجامع رجال ایچنده المازلر، هله چارشی، بازار نهدر بلمزلردی. بورکچی دکاننه کیرمک، لوقانطهده طعام ایتمک انلر ایچین تولومدن بدتر ایدی. یابانچی ارککله — مضطر قالمدقجه — مشافهه یی عصمت نسوانیلرینه بویوک برجنایت عد ایدرلردی.

انلر قوصوه صحرالرنده، ویانه نولرنده کندیلرینک بر قاج مثلی اعدایی مغلوب ومقهور ایده چک، ویانه قلمه سی قیوسی اوزرینه الله بزى زلزله دن، آتشدن، عثمانلیرک قلیجندن محافظه ایتمسین! «دعای خوف وخشیتنی یازدیراجق اولادلر، قهرمانلر یتشدیرلردی!

شمدی اویله قهرمانلر کوره میوروز! نه دن؟ ... رومالیرک انقراضی جاضرلایان اسبابک باشلیجه سی وبلکه برنجیسی قادینلرینک افراط حربته نائلیلری اولدینغی تاریخ بزه خبر ویرمیورمی؟ قادینلر نهولرنده اولدلرینی تربیه یله مشغول اولدقجه روما جهانکیر بردولت ایدی؛ وقتاکه، قادینلری حریت نامنه نهولرینی ترک ایله طیشاری به فیرلادیلر، فساد اخلاق ایله او ممدوحیت سابقه لرینی غیباستیدیلر؛ روما تلمندن چوکن برخانه کبی محو ونابود اولدی دکل؟

اوغرب مدنیتک مرکز ذی احتشامی دینیلن پارسه کیتسه کعجبا نهلر کوریریز؟ نه حزن انکیز مناظر قارشیدسنده بولونیرز! بولردن نیچن عبرت آلمیهلم؟ حیات ملیه واجتماعیه مزى زهرلیه چک بویالیزلی مدنیت حایلرینی نصل یوتالم؟

ایشته تستره رعایتسز ارکک جزالری: حرفه اندازلقلر، چیمدیکلر، تعقیلر، جنایتلر! حالبوکه قادین ترین وتجمل ایدرک سوقاقلره دوشمسه، مجامع رجاله دالمسه نه سوز ایشیدیر، نه چیمدیکی بیر، نه تعقیب اولونیر، نه ده معقبنی یاخود زوجنی آل قانلر بولانمش امش بی روح کوریر. وقوعبولان طلاقلرک، قاپانان خانهلرک، پدرینک آغوش محبتدن محروم قالان جکر پاره لرک یوزده طقسان طقوزی هپ قادینلرک حریت نسوانیه نامنه کیزملری، باشلرینه بیک بلا، بیک فلاکت دعوت ایتملری نتیجه سیدر. سنه لرجه بابا نهونده طول قالیر، نوهار حیاتنک والده لک چاغنک برقصمی هباء مشور اولور. نیچین؟ سور توکلکدن واز کجه مدیکی ایچین!

بزه طلاق، اوروپاده قادین یوزندن دوته لول، بربریه یاریش ایدیورلر!